

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Dispvatio VI. De Iuramento & Adjuratione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

DISPUTATIO SEXTA.

De Iuramento & Adiuratione.

QUESTIO I.

Quid Iuramentum, Quotuplex & an licitum?

I. Quid iuramentum & cui introductum.

IURAMENTUM est attestatio divini Numinis vel invocatio divini testimonii ad fidem faciendam vel promissionem firmandam. Unde jurare est Deum in testem vocare. Introductum est autem iuramentum in confirmationem veritatis ex defectu humanae probationis, ut sic, sine litibus imposito, homines in pace vivat. Nec putet quis, per iuramentum peti a Deo miraculum: quia jurans non petit, ut Deus nunc testetur, sed quando ei placuerit, saltem in iudicio extremo: & hoc sufficit ad fidem faciendam: nullus enim presumitur tam malus, ut audeat Deum facere testem falsi. Deinde, ut ait D. Thomas 2.2. q. 89. art. 1. ad 3. Deus saepe manifestat veritatem in praesenti vita per internam inspirationem per facti nudationem, rei occultae patefactionem, vel denique per poenam mentientis, quando quis execratorie iuravit. Hinc sequitur male jurare eum, qui irreverenter iurat, vel sine causa, vel levi de causa.

2. Fieri potest per explicitam Dei invocationem vel implicitam in creaturis.

Et hoc variis modis.

Invocatio Dei per iuramentum dupliciter fieri potest, scilicet explicitè, cum nomen eius nominatur dicendo, per Deum: & implicitè, cum in creaturis nominatur. Porro, creatura quatuor modis invocari potest. Primò secundum se, & sic non est iuramentum: quia ipsa per se non potest esse testis, saltem ut prima veritas. Quod addo: quia licet Sancti subinde cognoscant id, quod dicimus & testari possint super eo, tamen respectu illorum erit potius actus dulciae, quam iuramentum. Secundò ut in creatura relucet lumen divinum & sic implicitè Deus invocatur ut testis & est verum iuramentum. Ita, qui iurat per caelum, censetur iurare per eum, qui ibi habitat, qui per templum, tamquam per eum, qui ibi colitur, qui per Evangelia, tamquam per auctorem &c. Et quo Numen divinum specialius creaturae assistit, eo magis est iuramentum. Hinc per omnem rem iurare possumus, quamvis non soleamus iurare per res viles ob speciem indecentiae. Tertio ut creatura est aliquid ad nos pertinens, quod Deo obligamus, & dicitur iuramentum execratorium, ut cum dicimus per animam, per vitam parentis &c. Quar-

to ut creatura falsò putatur habere aliquid divinitatis, & sic erit blasphemia, & species idololatriæ. Similiter blasphemia est, si quis impudenter juret per membra Christi & Sanctorum, quasi in eis sit aliquid pudendum.

Ex dictis colligitur I. non esse iuramentum, quando non intercedit invocatio Dei explicita vel implicita, & intentio iurandi. Unde dicere per fidem meam, in fide boni viri, per meam conscientiam &c. non est iuramentum: quia sic loquens tantum ostendere intendit se loqui ex virtute fidei & veritatis ac notitia conscientiae, quam vir proptus in dictis suis adhibere debet: aliud est si quis per fidem intelligat fidem Catholicam vel primam veritatem. Similiter non iurat dicens, Deus scit, Deus videt &c. si tantum intendat affirmare Deum ista scire: quia tunc deest intentio iurandi. Secus si aliter intendat.

Colligitur II. Perjurium esse grave peccatum, quia perjurus, quantum in se est, facit Deum approbare falsum pro vero, quæ est maxima injuria. De quo dicemus plura Quest. 5.

Iuramentum multipliciter dividitur. Primò in id, quod fit verbis, & in id, quod fit alio modo. Secundò in explicitum & implicitum. Tertio in illud, quod fit per Deum, & in illud, quod fit per creaturas. Quæ omnia satis patent ex terminis. Quarto in contestatorium, quo Deus tantum in testem vocatur, v.g. testis mihi sit Deus, testor Deum, iuro per Deum, & in execratorium, in quo etiam vocatur in Iudicem, nimirum nos, vel aliam rem nobis gratam vel conjunctam obligando, ut Deus ipse nos puniat, si fallimus, v.g. per animam per salutem filii, Regis &c. non differunt tamen hæc iuramenta specie in ratione iuramenti: quia in utroque vocatur Deus in testem; in illo tantum ut testetur; in hoc vero ut etiam puniendo aperiat veritatem, si ei contraventum fuerit.

Quintò dividitur iuramentum in simplex & solemne, quæ satis patent. Nec solemne habet aliquam specialem malitiam, si violetur, supra simplex, si nullum adsit scandalum. Sextò in assertorium, promissorium & comminatorium. Assertorium adhibetur solum, ut probetur, quod aliter probare non possumus. Promissorium est, quo alteri intendimus nos obstringere, seu promissionem nostram firmare. Comminatorium est, quo alteri minamur poenam.

Adverte in assertorio nullam oriri obligationem

3. Cui invocatio attendit intentio iurandi.

4. Perjurium malitia.

5. Multiplex fit aliis modis.

6. Signatur in contestatorium & execratorium.

7. In simplex & solemne.

8. In assertorium, promissorium & comminatorium.

9.

In assertorio solum confirmatur veritas: ex aliis oritur obligatio: & qua.

gationem, sed veritatem solum confirmari: in promissorio oriri obligationem ad alterum & in comminatorio, oriri obligationem ad infligenda poenam, & hoc ex reverentia juramenti, cui supponitur homo non contraventurus. Hinc in assertorio tantum requiritur una veritas, quae asseritur, & haec si absit, semper erit mortale: quia omnes veritates in ordine ad testimonium Dei sunt materia gravis & ejusdem rationis. In promissorio vero & comminatorio requiritur duplex veritas, una praesens utpote quod habeas animum exequendi, quod dicitur: altera futura, quae consistit in executione. Prima est principalis & semper necessario requisita: secunda est minus principalis, & saepe citra peccatum abesse potest.

8. Juramentum est licitum.

Quod ad ultimam quaestionis partem attinet, fide tenendum est contra diversos haereticos (quos vide apud Alphonsum à Castro V. Juramentum) juramentum in debitis circumstantiis esse licitum. Probat ex omnibus illis scripturis, in quibus legimus Sanctos Patres, Prophetas & Apostolos jurasse. Deinde constat ex Psalmo 62. Laudabuntur omnes, qui jurant in eo. Deuter. 6. Domine Deum tuum timebis & illi soli servies ac per nomen illius jurabis. Praeterea constat ex testimonio gentium, & ratio favet: quia per juramentum Deo desertur honor & timor & res certam veritatem acquirit.

9. Neque à Christo possit causari, sed animum ad scelus, redarguitur.

Dices I. Math. 5. dicitur: Ego autem dico vobis non jurare omnino neque per calum &c. Resp. Christum ibi redarguere duos errores Judaeorum. Primus erat licere quavis occasione jurare, modò verum esset juramentum. Alter erat juramentum per creaturas non obligare, ut patet Math. 23. ubi de hoc reprehenduntur. Itaque vult Christus citra necessitatem non esse jurandum, neque per Deum, neque per creaturas, eò quod non sit parva irreverentia tantum testem invocare sine causa, & ideo subjungit: Sit autem sermo vester, est, est, non, non, quod autem his abundantius est, à malo est, id est, ubi sufficit simplex affirmatio vel negatio, jurare est à diabolo.

10. Quale juramentum dicitur in hoc articulo Canonum.

Dices II. Clericum 22. q. 1. decernitur Clericum per creaturas jurantem acedente objurandum, si perseveret in vitio, excommunicandum. Resp. illud caput loqui de juramento per creaturas more Ethnico, tamquam per Deos quosdam: hoc autem turpe est Christiano & scandalosum: quia per hoc videtur illis cultus divinus deferri.

11. Qui sit irrationabile ad res humanas.

Dices III. Juramentum est cultus Dei: ergo non licet illum ordinare ad res humanas: ergo non licet jurare ad contractus humanos firmandos. Resp. juramentum non esse cultum divinum absolute, sed in certa causa, scilicet quando aliter idem facere non possumus, & tunc non est illicitum uti re divinà ad finem humanum: sic enim utimur Sacramentis & orationibus ad consequendam sanitatem.

Porro ad hoc ut juramentum sit licitum tres requiruntur conditiones, quae solent juramenti comites appellari. De quibus sit

QUAESTIO II.

Quanam sint Juramenti Comites & aperijs obligatio sit personalis?

TRES conditiones seu comites juramenti habentur Jeremia 4. Jurabis: veritate, & in iudicio & in justitia. Veritas potest ad juramentum requisita in hoc consistit, quod jurans certo existimet rem ita se habere, acut jurata ut rem, quae jurat ut certam, probabilem vel dubiam, non levi conjectura, sed prudenter, & mortaliter certo pro tali reputet.

11. Tres juramenti comites assignantur.

Hinc si quis deliberatè juret falsum, etiam in levi materia, est perjurus & mortaliter peccat, etiam si ex joco, consuetudine, bono & necessario fine, aut timore, aut ave gravissima de causa juret. Ratio est: quia per hoc, quod Deum scienter adducit in testem falsi gravissimam ei infert injuriam: nam, quantum in se est, in estimatione hominum destruit & auferit à Deo primam veritatis attributum, significando eum posse testificari falsum tamquam verum.

12. Si desit veritas in assertorio semper est mortale perjurium.

Secundò in juramento assertorio, si desit veritas ex parte certitudinis & modo confirmandi, est mortale: quia jurans se exponit periculo juramenti falsi, & in actu exercitio dicit falsum, scilicet se certo scire v. g. quod non certo scit: scilicet est, si juret se ita sentire, aut illud esse verosimile &c.

13. Etiam desit veritas ex parte certitudinis & modo confirmandi, est mortale.

Tertiò peccat mortaliter, qui exponit se periculo jurandi falsum, ut quia non satis inquirat & considerat circumstantias. Si tamen dicatur falsum materialiter, id est, cum sufficienti advertentia & estimatione veritatis, non erit mortale perjurium: quia perjurium non tam attenditur ex re jurata, quam ex intentione & conscientia jurantis.

14. Vel consideratio circumstantiarum, exponendo se perjurio.

Si iustitia desit in juramento assertorio (de promissorio infra dicemus) id est, si res sit illicita, regulariter est tantum veniale, ut docet Suarez l. 3. de juramento c. 12. n. 7. Ratio est: quia quamquam in eo aliqua subinde irreverentia inferatur Deo, adducendo eum in testem rei levis vel etiam male, tamen per hoc ipsi propriè non inferitur macula, sicuti quando desit veritas.

15. Si desit in assertorio iustitia regulariter est tantum veniale.

Dixi, regulariter, quia erit mortale, si simul non adsit sufficientis veritas. Deinde videtur etiam mortale, si juramentum assumatur, ut instrumentum peccati, ut si per juramentum confirmetur detractio infamatoria: videtur enim tunc gravis irreverentia: cum assumatur Dei veritas in ordine ad nocendum proximo.

16. Quamquam possit subesse esse mortale.

Si iudicium desit, id est, sine iusta causa & imprudenter juret, ordinariè erit tantum veniale: quia tunc non latet gravis irreverentia.

17. Idem est si desit iudicium.

15. Quae peccata in se sunt consuetudo incantandi jurandi.

Petes: Quale sit peccatum consuetudo incaute jurandi? Resp. I. Consuetudo jurandi indiscriminatim verum & falsum etiam cum advertentia; quamdiu voluntaria est, constituit hominem in actu peccati mortalis. Ratio est: quia ex vi illius consuetudinis est homo in maximo periculo pejerandi.

Dixi, quamdiu voluntaria est, quia si homini efficaciter displiceat, vi illius consuetudinis & propositi interruptitur consuetudo & licet adhuc versetur in periculo peccati, non tamen in aequali, nec in periculo voluntario. Resp. II. Si ex consuetudine saepe juretur falsum, non quidem ex defecta voluntate dicendum falsum, sed solum, quia sine debita cautione fit, est mortale, constituitque hominem in statu damnationis. Resp. III. Si consuetudo sit tantum jurandi sine judicio & justitia, tali modo, ut nunquam sit periculum peccandi mortaliter in istis juramentis, talis consuetudo non constituit hominem in statu damnationis. Est tamen ista consuetudo omnino dissuadenda.

16. Covellaria.

Ex dictis sequitur I. quoties peccatur per incautam jurationem, aequè peccari, sive juretur verum, sive falsum: quia tota ratio hujus peccati consistit in periculo, cui jurans se exponit, cum jurat.

Sequitur II. In confessione explicanda esse omnia juramenta prolata cum advertentia incertitudinis vel insufficientis discussionis, & similiter poenitentem debere efficaciter proponere ab illis omnino abstinere, & adhibere media à confessorio ad hoc suggesta.

17. Obligatio juramenti ex parte jurantis est mere personalis.

Ad secundam quaestionis partem Respondeo I. Obligatio juramenti ex parte jurantis est mere personalis, sic ut nullo modo ad successores vel heredes transeat. Ita D. Thomas q. 98. a. 2. ad 4. & alij. Ratio est: quia sicut nemo jurat nisi voluntarie, ita nemo obligatur juramento, nisi consentiat. Poterit tamen aliqua obligatio transire ad heredes non ex juramento, sed ex pacto promissorio, cui juramentum conjunctum est. Hinc si aliqua promissio fuerit invalida, sic ut non obliget heredes, licet juramento firmetur, non propterea transit ad heredes.

Ex hoc colliges quid dicendum, si major Capituli, vel Communitatis pars juret aliquid facere, scilicet dissentientes & successores ex juramento non obligari, quamquam ex consuetudine vel alio modo obligari possint.

18. Ex parte esus verbi, cui juratur, subinde transit ad successores.

Respondeo II. Obligatio juramenti ex parte ejus, cui juratur, aliquando extendit se solum ad personam, cui juratur, aliquando etiam ad successores ejus, quod ex verbis & intentione jurantis colligendum est. v. g. quando quis jurat Regi Hispaniarum obedientiam, fertur in officium & non in personam obligat etiam successori. Intentio autem maxime dignoscitur ex natura actus, cui adjungitur, intellige in ordine ad sciendum, quid juretur; non autem in ordine ad

obligationem. Vereri potest Bonacina To. 2. disp. 4. q. 1. punct. 15. & Castro Palao disp. 2. punct. 1. f.

Solet hic inquiri, an juramentum valide contrahatur irritum: sed illud Tract. de Contractibus disp. 1. q. 4. difficultas haec decisa est. Praeterea hic quaeri posset, an jurans debeat se conformare menti ejus, qui juramentum petit: sed resolutio ejus pedit ex quaestione, an liceat uti restrictione mentali, de qua vide disputationem ultimam hujus Tractatus, ubi de veritate agemus: quando enim esset mendacium tunc juramentum additum esset perjurium: quando autem non esset mendacium, nec juramentum additum esset perjurium.

QUESTIO III.

Quando & Quomodo peccetur in Juramento Promissorio?

Dico I. Quod id, quod promittitur, jurans non intendat servare, est mortale perjurium. Ita communiter Doctores. Ratio est: quia Deus adducit ad testandum mendacium, scilicet ad testandam intentionem in jurante servandi & exequendi id, quod juratur, quae tamen non subest.

Dico II. Quando juramentum dedit super promissione, idque sufficienter exprimitur, tunc jurare sine intentione promittendi seu se obligandi est perjurium. Patet: quia deest veritas, cum non adfit intentio se obligandi, super quam cadit juramentum.

Dico III. Jurare exterius sine intentione jurandi, ex genere suo est mortale contra Religionem. Ita Suarez l. 3. c. 17. n. 2. & alij communiter. Probatur: tum quia per talem jurandi modum in re gravi & perniciosa nomen Dei assumitur in vanum, ut pote quod potius ad deceptionem, quam veritatis confirmationem, adhibetur. Tum quia modus ille jurandi principali juramenti fini contrariatur: nisi enim homines teneantur sub gravi obligatione conformare suam attentionem expressioni exteriori, omnis utilitas & efficacia juramenti peritur.

Dico I. Talis non verè, sed tantum apparenter jurat: ergo non dicit perjurium; adeoque nec gravem committit irreverentiam. Resp. Neg. ult. Seq. quamquam enip sit tantum apparen perjurium, est tamen grave: quia ipsa fictio perjurii est Deo valde injuriola, & multum nociva hominum necessitati & societati, ut dictum est.

Dico II. Omnes Doctores excusant à gravi culpa juramenta urbanitatis, inter alios fieri solita, sicut juramenta Dominorum, quibus promittunt poenam subditis: quae tamen ordinariè sunt vel sine intentione jurandi, vel sine intentione exequendi promissionem. Resp. similia juramenta ordinariè excusant à mortali, primo: quia fiunt cum intentione jurandi, non absolute.

De his lib. tractari in libris raris v. d.

19. Jurans sine intentione servandi quod jurat, mortaliter peccat.

20. Idem est, si quis juraverit, non servandum, nisi vel obligandi.

21. Immo est si deest sine intentione servandi, si quis juraverit, non servandum, nisi vel obligandi.

22. Objectum juramenti.

Modus perjurii, qui est sine intentione jurandi, non est mortali excusatus.

absolutè, sed cum conditione, si hoc vel illud feceris, si consenseris, si non sis nimium reluctatus, si non judicaverim melius expedire. Secundò: quia fiat in materia indifferenti seu impertinente & sine debita ratione. Tertiò propter eandem rationem licet juramentum obligaverit, tamen facile solvitur ex animi mutatione abque gravi culpa propter materiae levitatem.

23. Conclusio tam in juramento promissorio quam assertorio verificatur. An aequaliter habeat locum si verum sit iuramentum seu falsum.

Adverte conclusionem habere locum, tam in juramento assertorio, quam promissorio, ut patet. Item habere locum si verum sit, si falsum, certum tamen est in hoc (exemplo factae idololatriae) quam in illo calumniae. Suarez enim sup. n. 6. & Lessius c. 42. n. 42. juramentum externum sine intentione jurandi factum citra obligationem jurandi, & sine injuria tertii, à mortali excusant: quia licet ratione fictionis nomen Dei sumatur in vanum, non tamen cum gravi irreverentia ex parte materiae & modi, & ideo licet sit culpa, non tamen gravis, sicut qui jurat sine attentione. Unde sufficit ad finem juramenti, quod sine fictione exhiberi debeat, & quod haec obligatio sit proportionata materiae, de qua agitur.

24. An ex tali juramento oriatur obligatio.

Petes: An ex juramento externo, sine intentione jurandi factò, oriatur obligatio religionis ex vi juramenti. Resp. Neg. cum Bonacina hic punct. 7. n. 2. & aliis. Ratio est: quia sine intentione jurandi non subsistit juramentum, quod proinde verè & à parte rei obligationem inducere nequit, ut in simili nec inducit votum, sine animo votendi exterius emissum. In foro tamen externo, sicut pro juramenti validitate, ita & pro nascente inde obligatione, judicabitur, secundum illud Gregorius l. 26. Moral. c. 7. Humane aures verba nostra talia judicant, qualia foris sonant. Divina verò iudicia talia foris audiunt, qualia ex intimis profertur. Apud homines cor ex verbis, apud Deum verò verba sentantur ex corde.

Dixi, Ex vi juramenti: quia ratione scâdali vel damni alioquin oritur potest jurans obligari ad servandum juramentum factum. An ex juramento externo, sine intentione se obligandi vel exequendi factò, oriatur obligatio, resolvi potest. Ex dictis dist. preced. quaest. I. de obligatione & simili voto oriunda.

25. Promissio jurata inducit obligationem ex genere suo sub mortali. Est certum & indubitatum apud omnes. An autem non impletio hujusmodi promissionis possit excusari à mortali ratione levitatis materiae, inter Doctores controversatur. Negant Lessius c. 42. n. 23. Wiggers c. 5. n. 155. Herinc Sum. Theol. Pars III.

QUESTIO IV. Quanam sit Obligatio Juramenti Promissorii?

Dico I. Promissio jurata inducit obligationem ex genere suo sub mortali. Est certum & indubitatum apud omnes. An autem non impletio hujusmodi promissionis possit excusari à mortali ratione levitatis materiae, inter Doctores controversatur. Negant Lessius c. 42. n. 23. Wiggers c. 5. n. 155. Herinc Sum. Theol. Pars III.

& alii censentes in juramento promissorio Deum invocari, non tantum in testem veritatis praesentis, quod nempe promittens verè intendat promissionem implere, sed etiam futuræ, scilicet alius executionis, ut latius videre est apud ipsos locis citatis.

An excuset levitas materiae.

Affirmant Suarez l. 3. de Juramento c. 6. Sylvius 2. 2. q. 98. art. 3. conclus. 4. Coninck de Sacramentis disp. 22. ad b. n. 53. & alii plures apud Diana l. 4. Tit. 4. Resol. 70. eò quod econtra sentiant, quod in juramento promissorio Deus adducatur ut testis praesentis promissionis & dans auctoritatem futuræ executioni, non verò ut ejusdem testis: ad eum modum, quo Princeps, vel alius vir magnæ auctoritatis, contractibus humanis interponitur, ut eisdem suâ auctoritate firmet, pro irreverentia sibi facta reputaturus, si, quod in sua praesentia conclusum est, postea non impletur. Unde sicuti Princeps talis, impletione non secuta, propterea non censetur esse inductus ad testificandum falsum, ita neque Deus. Vide Sylvium sup. ubi in responsione ad argumenta variè conatur ostendere. Quæ proinde sententia verè probabilis est: tum ob auctoritatem Doctorum eam tenentium: tum ob fundamenta, quibus innititur.

26. Sententia affirmans probabilis ostenditur.

Dico II. Quando executio ejus, quod est promissum, vel dat licentiam peccandi juranti vel alteri, non obligat juramentum. Ratio est: quia juramentum nequit inducere obligationem ad illicitum, cum ad hoc nemo obligari possit, ut per se patet.

27. Juramentum non obligat ad illicitum.

Petes: Quale sit peccatum tale quid jurare? Resp. I. si desit animus exequendi, erit perjurium defectu veritatis primariò requisitæ, adeoq; mortale. Si autem adfit animus exequendi, jam ratione illius affectus, quem includit, erit mortale vel veniale, pro gravitate operis exequendi. Resp. II. Quatenus tale juramentum non est testificatio Dei super re illicita facienda est etiam peccatum contra Religionem grave vel leve pro ratione materiae. Ita Suarez l. 3. c. 19. Lessius sup. dub. 4. n. 18. Ratio est: quia velle propositum suum in malo firmare Dei auctoritate est Deo irreverentiam inferre gravem vel levem pro gravitate vel levitate materiae.

28. Quale peccatum committat ita jurans.

Dices I. Adhibens ita Deum in testem committit blasphemiam, utpote qui ipso facto profitetur Deo placere peccatum: cum ideo Deum adducat ad confirmandam assertionem, ut credatur ad ejus reverentiam pertinere illam facere veram, supposito juramento. Resp. Neg. Aff. qui enim jurat non profitetur materiam juramenti Deo placere (ut patet in juramento assertorio de re iniquissima) sed Deum esse testem veritatis, & eum nullo modo posse adduci in testem falsitatis; adeoque non opus secundum se, sed veritatem ipsam esse Deo conformem. Deinde qui jurat non attendit, an ratione materiae sit conformis divinae voluntati: sed solum attendit formaliter ad rationem

29. Non profetur ipso facto Deo placere peccatum.

veritatis & ad propositi immutabilitatem ex conceptione generali, quod id, quod juratur, quodammodo fiat immutabile.

30.
An ex unde
digerur
taliter ju-
rans habere
propositum
peccandi?

Dices II. Sic jurans tenetur habere propositum peccandi venialiter, ne alioquin sit perjurus: ergo mortaliter peccat: quippe qui nomen Dei ad hoc assumit, ut in malo suo proposito immutabiliter firmitur, quod sine gravi in Deum irreverentia non videtur fieri posse. Resp. sic juramentum obligari quidem ad habendum propositum peccandi venialiter, ut vitet mortale perjurium: at hoc non oritur ex natura & vi juramenti, aut talis actionis, sed ex inordinata voluntate, quæ se illi perplexitati immiscet. Quia tamen propositum (ad quod testificandum Deus invocatur) non excedit culpam venialem, ideo neque illa inordinatio ex sua specie excedit culpam venialem juramenti.

31.
Similiter
juramen-
tum contra
divina con-
silia non est
mortaliter
peccaminoso-
sum.

Hinc patet, non committi etiam peccatum mortale ab eo, qui jurat se aliquid facturum contra divina consilia, ut si juret se non suscepturum statum religiosum, non servaturum perfectam & perpetuam castitatem intendens inire matrimonium. Ita Bassani in Supplem. V. Juramentum n. 8. & alii, quos citat.

32.
Juramentum
de re in dif-
ferenti &c.
non obligat.

Dico IV. Juramentum de re indifferenti, vel de eo, cujus oppositum est melius, non obligat, nisi sit factum in favorem alterius. Constat ex *quæst. 2. de Voto*: est enim eadem utriusque ratio. Dixi, nisi sit factum, &c. tunc enim obligat, nisi homo remittat: quia in promissione facta homini spectatur, quid illi sit gratius, in promissione vero facta Deo, quid melius.

33.
Secus est de
eo quod gra-
vi metu ex-
torquetur.

Dico V. Juramentum gravi metu extortum obligat. Ita D. Thomas 2. 2. q. 89. art. 7. Lessius *dub. 6. Wiggers dub. 9.* aliique plurimi contra alios relatos à Sanchez l. 4. de *Matrim. disp. 20. n. 3.* Probatur ex c. Si vero de *Jurejurando* aliique juribus & ratiis à *Wiggers sup.* qui etiam conclusionem de metu injuste incusso ad extorquendum juramentum intelligit. Vide etiam Bassani V. *Juramentum* n. 6. ubi corollaria hinc deducibilia proponit.

34.
Quid de eo
quod ex er-
rore vel do-
lo emitti-
tur.

Dico VI. Si dolus vel error versetur circa substantiam actus promissi, juramentum appositum non obligat: si autem versetur circa rei qualitatem, & dolus causam dederit, obligat, donec errore vel dolo detecto irritetur. Vide quæ diximus *disp. 1. de Contract. quæst. 2.* Juramentum enim sequitur naturam actus, cui apponitur. Ex quo ulterius sequitur juramentum non ligare, nisi stantibus conditionibus appositis, etiam tacitis, quæ à jure exprimuntur. De quibus *Glossa in c. Quomodo de Jurejurando.*

35.
An liceat
potere jura-
mentum à
pejorato.

Petes I. An licite exigatur juramentum ab eo, qui scitur pejoraturus? Resp. I. inducere aliquem ad juramentum modo indebito præstatum, semper est peccatum mortale vel veniale pro ratione defectus in tali juramento. Resp. II. Si exigatur juramentum

non quidem determinate, sed ut id, quod verum est, juretur, non est peccatum, etsi quis sciat alterum pejoraturum si justa causa subit juramentum exigendi. Ratio est: quia exigitur ab altero, quod licite fieri potest. Nec obstat, quòd detur occasio mali: quia ex illa tantum sequitur scandalum passivum.

36.
Vel à pacis
verum quod
jurat, &
inducens
novi esse
fallum.

Petes II. An liceat exigere juramentum ab eo, qui bona fide jurabit contra veritatem, id est, firmiter sibi persuadens esse verum, quod est falsum? Resp. Neg. cum Doctoribus communiter contra paucos Recentiores. Ratio est: quia respectu petentis est inductio ad falsitatem testificandam & jurandam, quod est intrinsecè malum. Unde non magis licet talis inductio, quam inductio ad materialem fornicationem, materialem idololatriam & similia peccata, ratione invincibilis ignorantie peccantium à formali malitia excusata.

Nec refert, quòd jurans in casu dato ex parte sua committat actum virtuosum: nam etiam copula quæ à partibus putatur maritalis & adoratio hostiæ, quæ putatur consecrata, sunt formaliter actus virtuosus: & tamen qui novit errorem subesse, nequit ignorantibus prædictos actus materialiter malos suadere: adeoque nec potest inducere ad juramentum materialiter falsum, non obstante bonitate religionis juranti inde obventurâ.

37.
An sit dicit
juramentum
committit
rio appli-
cantur.

Postremò notandum idem ferè esse dicendum de juramento comminatorio, quod de promissorio: quoties enim malum pœnæ promittitur, quod inferre est malum, non obligat tale juramentum. Item quando intervenit aliquid, ratione cujus melius est non impleri, quàm impleri. Item quando mutatur status rei, ut qui jurat se castigaturum filium, non tenetur, si postea ventam petat patris corrigi. Item si malum inferendum inutile putetur, aut majoris boni sit impeditivum, ut si per castigationem juratam filii timeatur turbatio pacis familiæ.

QUÆSTIO V.

De Cessatione Juramenti, Perjurio ejusque Rationis.

Dico I. Obligatio juramenti impeditur per legem positivam statutentem, ut nullam obligationem inducat. Sic *Tridentinum sess. 25. c. 16.* irritat juramentum adjectum renuntiationi bonorum, si fiat ante bimestre, quod præcædit ipsam professionem.

38.
Juramentum
obligat
impeditur
per jura.

Dices: Obligatio juramenti est naturalis: ergo non impeditur per legem humanam. Resp. N. C. cum enim juramentum promissorium non obliget, nisi acceptetur, non potest nasci obligatio, si is, in cujus favorem fit, per legem fiat inhabilis ad acceptandum. Quod

Quod autem possit per legem induci illa inhabilitas, non est dubium. Deinde cum inferior, cui juratur, possit remittere obligationem, poterit ex justa causa idem superior; idque eo ipso, quo quis tentaverit se juramento obligare, si ita statuatur. Nec hoc est contra veritatem juramenti: quia semper subintelligitur tacita conditio, si velis, si non remiseris, si possis acceptare &c.

Dico II. Obligatio juramenti jam induta tolli potest, primo mutatione materiae, ut si materia fiat impossibilis, aut illicita Superiori vetante. Secundo commutatione: quibus enim remittere potest obligationem factam in suum favorem; etsi juramentum esset Deo factum per modum voti: subintelligitur enim, si is, in cujus favorem fit, velit acceptare, vel nisi remittat: quia nemo prudens censetur se obligare ad beneficiendum invito. Tertio commutatione, ut si is, cui factum est, concedat aliud opus loco illius, quod juramento promissum est: ad hoc autem opus facta commutatione jurans non obligatur ex juramento, sed tantum ex pacto: quia in commutatione obligatio subsequens non exigitur sub juramento: secus est in commutatione voti.

Quarto tollitur obligatio juramenti irritatione, quando materia promissa subest alterius potestati. Et in hoc idem dicendum est, quod diximus de irritatione voti: solum excipiuntur juramenta Minorum: etsi enim Curatores possint eorum vota realia, in quantum obstant eorum administrationi, irritare, non tamen juramenta ex L. 1. & 2. Cod. Si adversus venditionem; ubi illis non conceditur restitutio in integrum, etsi ex contractu laesi sint: quia juramentum supplet defectum aetatis.

Quinto dispensatione quae fit auctoritate Superioris, & quidem si juramentum habeat speciem voti, vel sit accessorium ad votum, potest solvi tam dispensatione, quam commutatione ab eo, qui potest a voto ejusmodi materiae absolute potestate ordinaria: quia accessorium sequitur suum principale: est autem illi accessorium, quando tantum additur, ut animus sit firmior ad votum implendum.

Ob hanc rationem omnia ejusmodi juramenta extinguuntur professione Religionis approbatae, immo potest quis tale juramentum a se factum commutare in melius, etsi factum esset in favorem tertii: quia si verba promissionis ad illum directa non sint, nullum jus ille acquirit: si tamen juramentum promissorium in favorem hominis factum & valde acceptatum sit, à nemine, etiam Pontifice, ipso invito potest commutari vel solvi, nisi intercesserit injuria, metus vel injusta poena ejus, cui promissum est, vel bonum commune aliud postulet.

Adverte etiam quando sit commutatio vel dispensatio juramenti, solum fieri appositione vel detractioe alicujus conditionis.

Herincx Sum. Theol. Pars III.

nis, quae tacite in juramento continebatur dispensatio v. g. nisi Superior, cui materia subest, contradicat, nisi ipse sua auctoritate condonet, non velò condonatione nomine Dei: quia non potest Superior condonare obligationem non inferendi Deo injuriam vel irreverentiam, qualis, juxta ante dicta, inferretur, si, quod juratum est, non impletur. Quid autem possint Regulares quoad dispensationem in juramento dictum est disp. 4. quaest. 6.

Juramento opponitur perjurium, quod sumitur dupliciter. Primo latè pro quovis juramento, cui deest aliqua ex tribus comitibus sup. quaest. 2. recentis. Secundo proprie & per se sumitur pro juramento, cui deest veritas, super quam cadit juramentum, sive assertorium sive promissorium, soletque hoc perjurium appellari assertorium, eò quod desit praesens veritas juramento asserta: praeter quod etiam datur perjurium infidelitatis, dum videlicet promissio jurata non impletur: hoc tamen perjurium secundum multos, aliis contradicentibus, non semper est mortale, sed tunc tantum, quando materia est gravis: de quo ante.

Periurii assertorii enormitatem declarat Augustinus Serm. 28. de Verbis Apost. c. 2. Ejusdem dicens: Da alium, quod scit falsum esse, & dicit verum esse. & jurat tamquam verum sit, quod scit falsum esse. Videtis quam ista detestanda sit bellua & de rebus humanis exterminanda? Quanta autem praecise sit malitia perjurii videri potest apud Suarez l. 3. c. 3. & Pontium disp. 60. n. 70. qui eam ponunt infra malitiam peccatorum, virtutibus Theologicis per se oppositorum, sed supra malitiam peccatorum (excepta blasphemia & idololatriam) religioni per se repugnantium; adeoque supra simoniam & fractionem voti: & etiam supra quodvis peccatum contra proximum commissum. Hoc tamen alii non admittunt, contententes homicidium gravius esse perjurio. De quo vide auctores citatos & Lessium c. 42. n. 75.

Poenae perjurii apud diversas nationes sunt diversae & graves. Utroque jure tam canonico, quam civili perjury sunt infames, ut patet ex c. Infames 6. q. 1. & L. Si quis major Cod. De transactionibus. Quamvis autem ad hujus infamiae incursum requirantur aut ab eodem exculent, videri potest apud Lessium sup. n. 74. Castro Palao de Juramento disp. 1. punct. 11. Bassam V. Juramentum V. n. 1. ubi etiam alias periurii poenas recenset.

QUAESTIO VI.

De Adjuratione.

Dico I. Adjuratio, quae est actus religionis, est rei sacrae confessio ad alterum permovendum. Colligitur ex D. Thoma 2. 2. q. 90. art. 1. Convenit adjuratio cum juramento in hoc, quod sicut juramentum adhi-

39. Jam inducitur tollitur mutatione materiae. Condonatione.

Communtatione.

Irritatione.

Dispensatione.

40. Professio.

41. Quae ratio fiat commutatio vel

42. Perjurium quid.

43. Eiusdem dicens: Da alium, quod scit falsum esse, & dicit verum esse. & jurat tamquam verum sit, quod scit falsum esse. Videtis quam ista detestanda sit bellua & de rebus humanis exterminanda?

44. Et poena.

45. Quae Adjuratio.

Et quatuor
a juramen-
to distin-
guantur.

adhibetur ad dandam auctoritatem asser-
tioni vel firmitatem promissioni, ita adju-
ratio ad dandam efficaciam iuritioni vel de-
precationi: differt autem in hoc, quod in
juramento auctoritas & reverentia Dei ad-
hibeatur, ut moveat ipsum jurantem: in
adjuratione vero interponatur reverentia
Dei alterius rei sacrae ad movendum
eum, qui adjuratur, ut faciat vel omittat,
quod adjurans intendit.

46.

Præci-
pendo vel
precat. o.

Adjuratio potest fieri duobus modis, sci-
licet præcipiendo & precando. Illa habetur
2. ad Timoth. 4. Testificor coram Deo &c. &
1. ad Thessalon. ultimo & aliis. Hæc habetur
in orationibus Ecclesiæ, quando per Chri-
stum petimus exaudiri, ut in Litanis per
adventum ejus &c.

47.

Directe ad-
jurantur
solæ res ra-
tionales.

DICO II. Propriè solæ res rationales ad-
jurari possunt. Ratio est: quia sic, solæ il-
læ quuntur ratione, ita & solæ reverentiæ rei
sacrae permoveri possunt ad aliquid agen-
dum vel omittendum. Unde res inanimatæ
per se & directè adjurari non possunt, sed
tantum indirectè, sic ut adjuratio dirigatur
ad eum, à quo moveri possunt. Sic exorci-
zatur aqua & alia similia, ut virtus divina
nobis in eorum usu afflatur diabolique vi-
res contundat. De peccato autem quod in
adjuratione creaturæ irrationalis commit-
titur censet Castro Palao de Adjurat. punct.
3. n. 6. id per se esse mortale, quamquam re-
gulariter culpam venialem non excedat ob-
simplicitatem adjurantis. Vide etiam Bas-
sacum V. Adjuratio n. 3.

Indirectè
etiam irra-
tionales.

48.

Ad revo-
candam ad-
juratorem
requiritur,
ut sua pro-
pter Deum.
Et hoc sine
fictione.

DICO III. Ad debitam reverentiam ad-
juratorem plura requiruntur. Primum ut fiat
propter verum Deum in se vel in Sanctis:
aliàs petere aliquid per falsos Deos est ido-
latria. Secundò, ut fiat sine fictione &
ex justo veroque desiderio obtinendi; aliàs
erit peccatum irreligiositatis. Ratio est:
quia quacumque ratione nomen Dei in
vanum assumatur peccatum est: assumitur
autem in vanum, si adjuratio per nomen
Dei fictè fiat. Videtur tamen hoc pecca-
tum ordinariè esse veniale quia levis est
materia & non inferitur gravis injuria Deo.
Idem est censendum de peccato, quod com-
mittit dives petendo pecuniolam propter
Deum. Tertio ut cadat super materiam
justam seu licitam: nam si res sit turpis sit
injuria Deo, quia interponitur ut dans fa-
vorem & auctoritatem actioni turpi. Erit
autem hoc peccatum grave vel leve pro

Deinde ut
cadat super
materiam
licitam.

ratione materiae, ut supra diximus de jura-
mento. Deinde ut non fiat leviter & qua-
vis occasione.

Quarto in adjuratione debet servari
conveniens habitudo adjurantis ad adju-
ratum, scilicet ut adjuretur imperio, qui
ejus capax est, & sola prece, qui imperii
non est capax. Hoc posteriori modo debet
adjurari Deus, Sancti, Superiores, Amici
&c. in quos non habet adjurans potesta-
tem: priori modo debet adjurari diabolus,
ut docet Augustinus lib. 10. de Civit. Dei
c. 22.

Denique ut
servetur
propositio
inter adju-
rantem &
adjuratum.

Hinc quando sunt Exorcismi nihil de-
bet peti, quod non cedit in illius confusio-
nem & expulsionem, vel ad aliorum uti-
litatem, qualia ab hoste absque ullo signo
benevolentia peti possunt: si tamen aliqua
inutilia, solum ex curiositate, petantur, non
est statim mortale, ut docet Suarez l. 4. c. 2.
num. 9. Lessius c. 42. dub. 13. num. 71. & alii,
quibus contradicit Castro Palao sup. punct.
4. n. 8. eò quod talis postulatio non pos-
sit esse nisi deprecatoria, quæ, fatentibus
plerisque prioris sententia patris, semper
est mortalis, nisi inadvertentia excuset.
Plura quæ de adjuratione dæmonis per ex-
orcismos Ecclesiæ faciendâ, hic à Doctori-
bus solent oblectari, vide à pot. tradita
Pa. Tract. 3. disp. 4. q. 9. videri etiam potest
Castro Palao loco cit.

49.
Quæ ex-
orcismi à
diabolo de-
bentur aut
possunt peti.

Petes: An adjuratio per imperium Su-
terioris facta inducat obligationem in ma-
teria religionis? Resp. Neg. cum Suarez
sup. c. 4. n. 16. Ratio est: quia potestas Su-
terioris vel Judicis ad extorquendam ve-
ritatis confessionem non ordinatur ad cul-
tum religiosum Dei, sed ad humana judi-
cia & negotia terminanda: ergo non potest
dictam confessionem præcipere sub ratio-
ne cultus religiosi: & quavis possit jura-
mentum exigere (quia, ut ait Apostolus ad
Hebræos 6. Omnis controversia eorum sine ad-
firmatione est juramentum) adjuratio ta-
men ad hoc non est introducta, sed solum,
ut ex divini nominis comemoratione alter
amore vel timore moveatur extra omnem
obligationem. Hinc Genesis 47. postquam
Jacob adfasset Joseph & ille obtulisset fa-
cere, Exegit etiam juramentum. Itaque si
fiat adjuratio & non exigatur juramentum,
poterit quidem ex justitia vel obedientia
obligari, non tamen ex virtute religio-
nis.

50.
An adju-
ratio extor-
tio Super-
rioris indu-
cat obliga-
tionem in
materia re-
ligionis.

